

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง:
กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี มีผลสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล
และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.1.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนบ้านคลองฝรั่ง
- 1.1.2 เพื่อวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.1.3 เพื่อวิเคราะห์การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาดังกล่าวเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

ในการเลือกประชากรและกลุ่มเป้าหมายนั้น ได้กำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของ
การวิจัยที่กำหนดไว้ ดังนั้นประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษา ได้แก่ ภาคร้วเรือน และ
ผู้นำกลุ่มอาชีพ ผู้นำชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์โดยแบบสอบถาม การพูดคุยและการสังเกตประกอบ ในการ
รวบรวมข้อมูลใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้ 1) การศึกษาจากเอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้อง
ซึ่งจะเป็นส่วนที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีส่วนเชื่อมโยง
กับการดำเนินชีวิตและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งภาคร้วเรือนและภาคชุมชน
2) การสำรวจ เป็นการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น ศึกษาสภาพกลุ่มเป้าหมายเบื้องต้นเพื่อเป็นข้อมูลให้
ผู้วิจัยทราบสภาพพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ช่วยให้ได้ข้อมูลของประชากรด้านต่างๆ ตั้งแต่ปัจจัยทาง
เศรษฐกิจ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การดำเนินชีวิต การประยุกต์ใช้ และพัฒนาการทาง
เศรษฐกิจของชุมชน โดยใช้แบบสอบถาม 3) การสังเกตโดยไม่มีส่วนร่วม การที่ผู้วิจัยได้เฝ้าสังเกต
การทำกิจกรรมของกลุ่มชาวบ้านที่ทำอยู่ ในขณะที่ลงสำรวจพื้นที่ ได้แก่ การเก็บข้อมูลทางกายภาพ

ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน เป็นต้น ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในหมู่บ้านคลองฝรั่ง อำเภไทรน้อย จังหวัดนนทบุรีเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ภาคครัวเรือนและภาคชุมชนได้ปฏิบัติจริง โดยวิเคราะห์ว่าลักษณะการดำเนินชีวิตของกลุ่มตัวอย่างสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติเพียงใด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และการวิเคราะห์เชิงพรรณนาโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อแจกแจงความถี่ จากนั้นนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย ตลอดจนการกระจายของลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพทั่วไปของชุมชนบ้านคลองฝรั่ง

บ้านคลองฝรั่งเป็นหมู่บ้านขนาดกลาง ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลไทรน้อย อำเภไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี มีเนื้อที่ทั้งหมด 2,000 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตร 1,500 ไร่ พื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม บางปีมีน้ำท่วม ภายในหมู่บ้านมีแหล่งน้ำที่เกิดจากการขุดคลองเชื่อมระหว่างคลองห้าร้อยกับคลองตาค้ายเรียกชื่อว่า “คลองฝรั่ง” มีประชากรทั้งสิ้น 145 ครัวเรือน รวมประชากร 664 คน เป็นเพศชาย 300 คน และเพศหญิง 364 คน ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร มีอาชีพทำนา การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท รายได้ส่วนใหญ่มาจากการขายผลผลิต ด้านการใช้จ่าย ส่วนมากจะซื้อสินค้าอุปโภค-บริโภค และให้เงินลูกไปโรงเรียน ด้านภาระหนี้สิน มีการกู้จาก ธกส. เพื่อนำมาประกอบอาชีพ และกู้จากกองทุนหมู่บ้าน ด้านการออม มีการส่งเสริมการออมทรัพย์ โดยการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งเป็นแหล่งออมเงินที่สำคัญ ด้านการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง แรงงานที่เป็นคนในครอบครัว ทุนประกอบการมีทั้งที่เป็นของตนเองและการขอสินเชื่อจาก ธกส. เทคโนโลยีที่ใช้ในการประกอบอาชีพ เป็นประเภทเครื่องทุ่นแรง สารเคมี ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยชีวภาพ และการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ด้านการผลิต ผลผลิตที่ได้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน และสามารถแบ่งปันเพื่อนบ้าน ซึ่งบางครัวเรือนยังมีส่วนเกินไว้จำหน่าย ส่วนการบริโภคนั้น มีการบริโภคสินค้าที่ขายตามท้องตลาดและห้างสรรพสินค้า และสินค้าที่ผลิตได้เอง หรือจากชุมชนใกล้เคียง ด้านการกระจายสินค้า มีการนำไปจำหน่ายเอง และมีผู้มารับซื้อถึงที่ ซึ่งได้รับความเป็นธรรมจากการขายสินค้า มี

บางส่วนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม ปัญหาสำคัญในการประกอบอาชีพ ได้แก่ ราคาผลผลิตที่ไม่แน่นอน และขาดความรู้ในการเพิ่มผลผลิต

1.3.2 การดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามคุณลักษณะและเงื่อนไขของความพอเพียงทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ คุณลักษณะความพอเพียงเชิงบวก พบว่า ประเด็นการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ความพอประมาณในระดับมาก ได้แก่ มีอาหารบริโภคครบ 3 มื้อทุกวัน ($\bar{x} = 4.88$) มีที่อยู่อาศัยแข็งแรงทนทาน ($\bar{x} = 4.67$) แต่งกายด้วยเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมกับฐานะ ($\bar{x} = 4.14$) มีรายได้เพียงพอกับการใช้จ่าย ($\bar{x} = 3.88$) มีความเป็นอยู่แบบพอมี พอกิน พอใช้ ($\bar{x} = 4.58$) มีความพอใจในสิ่งที่ตนมี ($\bar{x} = 4.60$) และมีการปลูกพืชสวนครัวไว้รับประทานเอง หากมีมากนำไปจำหน่าย ($\bar{x} = 4.24$) ส่วนความพอประมาณในระดับปานกลาง ได้แก่ บริโภคสินค้าที่ผลิตได้เฉพาะในชุมชนเท่านั้น ($\bar{x} = 4.64$) สำหรับความพอประมาณในระดับน้อย ได้แก่ รายได้น้อยแต่ซื้อของในราคาแพงใช้ ($\bar{x} = 1.96$) ประเด็นด้านความมีเหตุผล กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ความมีเหตุผลในระดับมาก ได้แก่ รู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัดแต่ไม่ตระหนี่ ($\bar{x} = 4.35$) ใช้จ่ายตามฐานะไม่ใช้จ่ายเกินตัว ($\bar{x} = 4.27$) ลดรายจ่ายในการบริโภคที่ไม่จำเป็นลง เพื่อเก็บเป็นทุนสำรอง ($\bar{x} = 4.17$) หาอาชีพเสริมเพื่อยกระดับฐานะของครอบครัว ($\bar{x} = 4.07$) ประเด็นด้านการมีภูมิคุ้มกัน กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า การมีภูมิคุ้มกันในระดับมาก ได้แก่ ความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัวมีความสุข ($\bar{x} = 4.78$) ปลูกฝังให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักประหยัด ($\bar{x} = 4.57$) พยายามพึ่งตนเองก่อนที่จะพึ่งพาผู้อื่น ($\bar{x} = 4.36$) มีรายได้เพียงพอที่จะไม่ต้องกู้หนี้ยืมสิน ($\bar{x} = 4.05$) มีความเข้าใจในความต้องการของสมาชิกในครอบครัว ($\bar{x} = 4.03$) ประเด็นเงื่อนไขความรู้ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ความรู้ในระดับมาก ได้แก่ มีความรอบคอบที่จะประเมินตนเองในการประกอบอาชีพ ($\bar{x} = 4.42$) พัฒนาความรู้เพื่อต่อยอดกิจการงานของตนเองและครอบครัว ($\bar{x} = 4.23$) แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.19$) และระมัดระวังในการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำชุมชน ($\bar{x} = 4.02$) ส่วนประเด็นเงื่อนไขคุณธรรม กลุ่มตัวอย่างมีความเห็น อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ครอบครัวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ($\bar{x} = 4.35$) หลีกเลี่ยงอบายมุข ($\bar{x} = 4.28$) และให้ความช่วยเหลือส่วนรวมในการพึ่งพาตนเองให้ได้ ($\bar{x} = 4.14$) สำหรับประเด็นคุณลักษณะความพอเพียงในเชิงลบ พบว่า การดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผล กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ความมีเหตุผลในระดับมาก ได้แก่ กู้ยืมเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนอยู่เสมอ ($\bar{x} = 2.18$) กู้ยืมเงินมาเป็นค่ารักษาพยาบาลยามเจ็บป่วยอยู่ประจำ ($\bar{x} = 1.99$) และไม่เคยสนใจ

ที่จะรับฟังปัญหาของสมาชิกในครอบครัว ($\bar{x} = 1.91$) แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่นิยมกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายในครัวเรือน หรือมาใช้จ่ายเป็นค่ารักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะรับฟังปัญหาของสมาชิกในครอบครัว ส่วนความมีเหตุผลในระดับปานกลาง ได้แก่ ใช้จ่ายตามความอยากมากกว่าการใช้จ่ายตามความจำเป็น ($\bar{x} = 2.49$) แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้จ่ายตามความจำเป็นมากกว่า ประเด็นด้านการมีภูมิคุ้มกัน กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า การมีภูมิคุ้มกันในระดับมากในเชิงลบ ได้แก่ กู้ยืมเงินมาใช้จ่ายแต่ไม่สามารถผ่อนชำระคืนได้ ($\bar{x} = 2.29$) และไม่มีความจำเป็นใดเลยที่ต้องทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว ($\bar{x} = 1.88$) แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่คิดสร้างหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ แต่สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวด้วยการทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว ส่วนประเด็นด้านความรู้ พบว่า ไม่มีประเด็นความรู้ในระดับมากและระดับน้อย แต่มีเพียงประเด็นความรู้ในระดับปานกลางเท่านั้น ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไม่สามารถนำไปใช้กับการประกอบอาชีพในภาคธุรกิจได้ ($\bar{x} = 2.41$) แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบว่าเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ได้ภาคธุรกิจได้มิใช่จะใช้กับภาคเกษตรกรรมอย่างเดียว สำหรับประเด็นด้านคุณธรรมในระดับมาก ได้แก่ เอาเปรียบเพื่อนบ้านบ้างเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว ($\bar{x} = 2.02$) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่คิดเอาเปรียบเพื่อนบ้าน และประเด็นคุณธรรมในระดับปานกลาง ได้แก่ เบียดเบียนตนเองและเพื่อนบ้าน ($\bar{x} = 2.55$) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่คิดเบียดเบียนตนเองและเพื่อนบ้าน

สรุปได้ว่าระดับการดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมทั้งเชิงบวกและเชิงลบปรากฏผลอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นแต่ละคุณลักษณะและแต่ละเงื่อนไขความพอเพียงโดยรวมทั้งเชิงบวกและเชิงลบอยู่ในระดับมากทุกคุณลักษณะและทุกเงื่อนไข

1.3.3 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชน

การรวมกลุ่มอาชีพและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าในชุมชนมีการรวมกลุ่มอาชีพ ที่ประกอบด้วย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มโรงสีข้าว กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ศูนย์ซ่อมสร้างเครื่องยนต์ทางการเกษตร กลุ่มสตรีแปรรูปน้ำพริก กลุ่มปู้ยชีวภาพ ศูนย์ข้าวชุมชน และสถาบันการเงินชุมชน โดยมีประเภทผลิตภัณฑ์และบริการ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์น้ำพริก บริการรับฝากเงินและให้กู้ยืม ผลิตภัณฑ์ข้าวสาร บริการช่างไม้ ปลูกผักปลอดสารพิษ บริการเงินทุนในการประกอบอาชีพ ทำปู้ยชีวภาพ และกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และ การสร้างความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองให้เกิดขึ้นในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 75.7 เท่ากัน ส่วนกิจกรรมที่กลุ่ม

ตัวอย่างมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ การสร้างอำนาจการต่อรองที่หลากหลาย เช่น การตลาดที่มีประสิทธิภาพ คิดเป็นร้อยละ 10.7

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชน จำแนกตามคุณลักษณะของความพอเพียง พบว่า ประเด็นการประยุกต์ใช้ด้านความพอประมาณ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ความพอประมาณในระดับมาก ได้แก่ มีส่วนร่วมใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชนให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า ($\bar{x} = 4.62$) มีส่วนร่วมแปรรูปอุตสาหกรรม ($\bar{x} = 4.51$) มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวและการประกอบอาชีพ ($\bar{x} = 4.38$) และมีส่วนร่วมคิดและทำกิจกรรมกลุ่ม ($\bar{x} = 4.28$) ประเด็นด้านความมีเหตุผล กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ความมีเหตุผลในระดับมาก ได้แก่ มีการวางแผนการใช้จ่ายในครอบครัว ($\bar{x} = 4.78$) มีส่วนร่วมหาทางออกเมื่อคนในชุมชนมีปัญหา ($\bar{x} = 4.71$) และมีส่วนร่วมในการใช้เหตุผลเพื่อแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.22$) ส่วนความมีเหตุผลในระดับปานกลาง ได้แก่ ส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จักประหยัดและเก็บออม ($\bar{x} = 3.64$) ประเด็นการมีภูมิคุ้มกันในระดับมาก ได้แก่ มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน ($\bar{x} = 4.87$) มีการวิเคราะห์ข้อมูลรายรับ รายจ่ายของครอบครัว ($\bar{x} = 4.26$) และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการออมทรัพย์ในชุมชน ($\bar{x} = 4.23$) ประเด็นเงื่อนไขความรู้ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า เงื่อนไขความรู้ในระดับมาก ได้แก่ ให้ความสำคัญกับการเพิ่มพูนความรู้และขีดความสามารถของคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.55$) มีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.32$) มีการเรียนรู้และเสริมสร้างทักษะให้กับการประกอบอาชีพในชุมชน ($\bar{x} = 3.97$) สำหรับเงื่อนไขความรู้ในระดับปานกลาง ได้แก่ มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ภายในชุมชน ($\bar{x} = 3.52$) ประเด็นเงื่อนไขคุณธรรม กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า เงื่อนไขคุณธรรมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีส่วนในการช่วยเหลือเกื้อกูลแบ่งปัน กับคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.31$) ส่งเสริมให้มีการลด ละ เลิก อบายมุขภายในชุมชน ($\bar{x} = 4.30$) มีการดูแลสุขภาพของตนเองและของสมาชิกในครอบครัวและชุมชน ($\bar{x} = 4.09$) และมีความอดทนและอดกลั้นต่อการกระทบกระทั่งกับคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.04$) ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ อาชีพ การศึกษาและรายได้กับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น อายุ กับการประยุกต์ใช้ด้านความพอประมาณ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปได้ว่าระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมปรากฏผลอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นคุณลักษณะและเงื่อนไขของความ

พอเพียงก็ปรากฏผลว่ากลุ่มตัวอย่างมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ และผู้ใหญ่บ้าน มีความเห็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามคุณลักษณะและเงื่อนไขของความพอเพียงว่า ภายใต้ความพอประมาณ กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ และผู้ใหญ่บ้าน ต่างก็มีความเห็นว่า ได้ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มอาชีพและการมีส่วนร่วมภายในชุมชน ได้แก่ การรวมกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนด้วยความสมัครใจซึ่งบางกลุ่มมีการจ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิก ส่วนการมีส่วนร่วมในชุมชน เพื่อทำกิจกรรมภายในชุมชนต่างๆ ส่วนภายใต้ความมีเหตุผลต่างเห็นว่า ได้ก่อให้เกิดการทำงานแบบมีส่วนร่วม และการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่ ร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน รักษาภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นพื้นฐาน ทำกิจกรรมวันกตัญญูของชุมชน รักษาและอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน ภายใต้การมีภูมิคุ้มกัน ต่างเห็นว่าได้ก่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งทุน การสร้างสวัสดิการชุมชน และการสร้างเครือข่ายชุมชน ได้แก่การรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเพื่อให้คนในชุมชนมีทุนสำรองใช้ยามฉุกเฉิน จัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน สวัสดิการด้านการผลิตการบริโภค เช่น การตั้งโรงสีข้าวชุมชนเพื่อลดรายจ่ายในการซื้อข้าวสารมาบริโภค มีสวัสดิการด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์คนในชุมชน และการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มอาชีพในชุมชน และเครือข่ายระหว่างชุมชน โดยมีแผนการดำเนินงานของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนที่เป็นรูปธรรมชัดเจน ส่วนภายใต้เงื่อนไขความรู้ ต่างเห็นว่าได้ก่อให้เกิดการสร้างเวทีประชาคม โดยการให้ความรู้แก่คนในชุมชน ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งเด็กเยาวชน และผู้ใหญ่ในชุมชน สำหรับภายใต้เงื่อนไขคุณธรรม ต่างเห็นว่าได้ก่อให้เกิดการมีคุณธรรม และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ได้แก่ สร้างความรู้ รัก สามัคคีในชุมชน มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร อบรบคุณธรรมให้สมาชิกในชุมชนให้มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ขยัน อดออม และก่อให้เกิดการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดย แก้ปัญหาหาเสพติดด้วยการส่งเสริมการกีฬา สนับสนุนให้เด็กเยาวชนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยความสมัครใจหรือก่อตั้งกลุ่มกันเอง

สรุปได้ว่าการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน พบว่า ก่อให้เกิด การรวมกลุ่มอาชีพของชุมชน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การทำงานแบบมีส่วนร่วม การสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี การพัฒนาแหล่งทุน การสร้างสวัสดิการชุมชน การสร้างเครือข่ายชุมชน การสร้างเวทีประชาคม การมีคุณธรรม และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

2. อภิปรายผล

ผลการวิจัยการดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ในประเด็นการดำเนินชีวิตตามหลักความพอเพียงด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรมทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ อยู่ในระดับมาก การดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับด้านความพอประมาณในระดับมาก ได้แก่ การที่กลุ่มตัวอย่างมีปัจจัยสี่ครบและเหมาะสมฐานะ คือมีที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม อาหารและยารักษาโรค คือ พืชสวนครัว ซึ่งเป็นทั้งอาหารและยา ชีวิตความเป็นอยู่ในครัวเรือนพออยู่ พอกิน และมีความพอใจในสิ่งที่ตนมี มีรายได้ที่เพียงพอกับการใช้จ่าย ส่วนด้านความมีเหตุผลนั้น กลุ่มตัวอย่างมีการใช้จ่ายอย่างประหยัดตามฐานะ ไม่ตระหนี่หรือใช้จ่ายเกินตัว ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นเพื่อเก็บไว้เป็นทุนสำรองยามฉุกเฉิน และเพิ่มรายได้ด้วยการหาอาชีพเสริมเพื่อยกระดับฐานะของครอบครัวให้ดีขึ้น ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่คิดกู้หนี้ยืมสินมาใช้ยืมไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม แต่ก็ยังมีกลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยที่ยังกู้ยืมมาใช้จ่ายในเรื่องต่างๆ อยู่ ภายในครอบครัวจะรับฟังปัญหาของกันและกัน สำหรับการมีภูมิคุ้มกัน กลุ่มตัวอย่างได้สร้างความเข้มแข็งขึ้นภายในครอบครัว ได้แก่ การอยู่ร่วมกันในครอบครัวด้วยความเข้าใจกัน และอยู่อย่างมีความสุข พยายามพึ่งตนเองก่อนที่จะพึ่งพาผู้อื่น มีการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว และพยายามปลูกฝังคนในครอบครัวให้รู้จักประหยัดเพื่อมีรายได้เพียงพอไม่ต้องกู้หนี้ยืมสินหรือไม่คิดสร้างหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ขึ้นกับตนเองและครอบครัว เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม กลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาความรู้เพื่อต่อยอดกิจการงาน แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับคนในชุมชน โดยระมัดระวังการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำชุมชน และมีความรอบคอบในการประเมินตนเองอย่างถูกต้องต่อการประกอบอาชีพ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หลีกเลี่ยงอบายมุข และไม่คิดเอาเปรียบเพื่อนบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอำพล เสนาณรงค์ (2546) ได้กล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียงในแง่มุมของการดำเนินชีวิตว่า เป็นการพยายามพึ่งตนเองหรือพึ่งตนเองให้มากที่สุดให้พอมี พอกินโดยเฉพาะอาหาร และที่อยู่อาศัย และก่อหนี้ให้น้อยที่สุด พอใจในสิ่งที่มี ให้มีรายจ่ายไม่เกินรายได้ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของศูนย์สารสนเทศ สำนักงานประชาสัมพันธ์เขต 3 เชียงใหม่ (2555) ได้กล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจระบบเปิดที่เริ่มจากตนเอง และดึงศักยภาพของประชากรออกมาสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวซึ่งมีความผูกพันกับคุณค่ามากกว่ามูลค่า และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพงศ์ ทองภักดี (2550) ซึ่งพบว่า ความพอประมาณ ได้แก่ รายจ่ายสมดุลกับรายรับ ความมีเหตุผล ได้แก่ ไม่ใช้จ่ายเกินอัตรภาพ มีความรอบคอบในการใช้จ่าย การมีภูมิคุ้มกัน ได้แก่ มีการออมและประหยัด

ความรู้และคุณธรรม ได้แก่ รอบรู้ในการใช้ชีวิตและการงาน ประกอบอาชีพที่สุจริต ขยัน ใช้สติปัญญาในการตัดสินใจ สำหรับงานวิจัยของสุพานี ตั้งตระกูลทรัพย์ (2551) พบว่า วิธีชีวิตของชุมชนอัมพวา ด้านการผลิตและการบริโภค มีการปลูกพืชสวนครัวไว้บริโภคเอง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวและมีความสามัคคีในครอบครัวและชุมชน

ส่วนผลของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนตามหลักความพอเพียงทั้งด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม พบว่า ระดับการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมาก ในด้านความพอประมาณ กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า มีการแปรรูปอุตสาหกรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเองครอบครัวและชุมชน และยังมีส่วนร่วมคิดและร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านความมีเหตุผล มีการวางแผนการใช้จ่ายของครอบครัว การตัดสินใจร่วมกันในชุมชนเพื่อหาทางออกอย่างมีเหตุผลในการแก้ไขปัญหาภายในชุมชน สำหรับด้านการมีภูมิคุ้มกัน มีการสร้างความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมให้เกิดขึ้นในชุมชน ด้วยการจัดทำบัญชีครัวเรือน วิเคราะห์ข้อมูลรายรับ/รายจ่ายในครัวเรือน มีการส่งเสริมการออมทรัพย์ และช่วยสอดส่องดูแลความสงบสุขของชุมชน ในส่วนของเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม กลุ่มตัวอย่างมีการช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปันกันในชุมชน ช่วยส่งเสริมให้ลด ละเลิกอบายมุข มีการดูแลสุขภาพภายในชุมชน เพิ่มพูนความรู้ พัฒนาอาชีพและเพิ่มขีดความสามารถและเสริมทักษะในการประกอบอาชีพ มีความอดทนอดกลั้นต่อการกระทบกระทั่งกันในชุมชน ซึ่งจัดได้ว่าเป็นการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโครงการวิจัยของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (2550) กล่าวถึง หลักการสำคัญของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชน เป็นการรวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกันบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต อดทนและอดกลั้นต่อการกระทบกระทั่ง ช่วยเหลือแบ่งปันระหว่างสมาชิกชุมชนนำไปสู่ความสามัคคีในชุมชนเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชน

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ อาชีพ การศึกษาและรายได้ กับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ อาชีพ การศึกษาและรายได้กับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น อายุกับการประยุกต์ใช้ด้านความพอประมาณ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการทดสอบครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของเอี่ยมทิพย์ เกตุกราย (2551) ซึ่งพบว่า การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงปัจจัยด้านการศึกษา อายุ อาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม พบว่า ภายใต้หลักความพอเพียง มีการรวมกลุ่มอาชีพ หรือ กลุ่มเศรษฐกิจชุมชนขึ้นตามความสมัครใจ ได้แก่ ปลุกข้าวไว้กินเอง โดยมีโรงสีชุมชน เพื่อให้ ชุมชนมีข้าวไว้กิน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การแปรรูปน้ำพริกต่างๆ เช่น น้ำพริกแกง ส่วนการทำงานแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมปรึกษาหารือกันในกลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น การสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่ การรักษาภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิต รักษาและอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน การพัฒนาแหล่งทุน ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์และสถาบัน การเงินชุมชน การสร้างสวัสดิการชุมชน เช่น การช่วยเหลือสงเคราะห์ฌาปนกิจ การสร้างเครือข่าย ชุมชน ได้แก่ การสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพในชุมชน และเครือข่ายระหว่างชุมชนอื่นๆ การสร้างเวที ประชาคมเพื่อเพิ่มความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และปัญหาต่างๆ ในชุมชน การมีคุณธรรม ได้แก่ ความรู้ รัก สามัคคี ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน และมีการใช้เวลาว่างให้เกิด ประโยชน์ ได้แก่ ส่งเสริมสุขภาพด้วยการสนับสนุนด้านการกีฬา และสนับสนุนให้เด็กเยาวชนทำ กิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กเยาวชนห่างไกลยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของ มงคล ด้านานินทร์ (2541) ซึ่งกล่าวถึง หลักคิดของปรัชญาของ เศรษฐกิจเป็นการประยุกต์ใช้ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมที่อาศัยความเข้มแข็งของชุมชน เป็นการ เพิ่มพลังความสามารถของท้องถิ่น ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ สร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน และ พัฒนาเทคโนโลยี พร้อมทั้งสนับสนุนกระบวนการชุมชนและร่วมสร้างความเป็นธรรมในชุมชน เพื่อการพัฒนาในระยะยาว

กล่าวโดยสรุป จากผลการวิจัยการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงนั้นสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยของหลายคน ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ของบ้านคลองฝร้ง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นการพัฒนาที่เริ่มจากระดับบุคคล ครอบครัว โดยการดำเนินชีวิตของครัวเรือนสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านความ พอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และเงื่อนไขความรู้ กับเงื่อนไขคุณธรรม ไม่ว่าจะเป็น การมีปัจจัยสี่ที่ครบและเหมาะสม เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เป็นต้น มีรายได้เพียงพอกับการใช้จ่าย การ ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลง แต่ไปเพิ่มรายได้จากการหาอาชีพเสริม การพึ่งพาตนเองก่อนที่จะพึ่งผู้อื่น การสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัว และพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง และไม่เอา เปรียบเพื่อนบ้าน เป็นต้น จนถึงระดับชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาที่มีการรวมกลุ่มอาชีพ โดยการ ทำงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชน มีการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมในการอนุรักษ์ภูมิ ปัญญาชาวบ้านในการดำรงชีวิต พัฒนาแหล่งทุนด้วยการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์และสถาบันการเงิน ชุมชน สร้างสวัสดิการชุมชนและเครือข่ายชุมชน การเพิ่มพูนความรู้ที่เกิดจากการสร้างเวที

ประชาคมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน และให้เด็กเยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการส่งเสริมการศึกษา และสนับสนุนให้ทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อลดปัญหาเสพติด โดยมีระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน อยู่ในระดับมาก ทั้งด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และเงื่อนไขความรู้กับเงื่อนไขคุณธรรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการมีส่วนร่วม การวางแผนการใช้จ่าย การจัดทำบัญชีครัวเรือน การเพิ่มพูนความรู้ การพัฒนาอาชีพ และการมีคุณธรรมเป็นต้น ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุ อาชีพ การศึกษาและรายได้ไม่มีผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ในทุกด้านยกเว้น อายุ ด้านความพอประมาณ ที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากการศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา และความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการดำเนินชีวิตของครัวเรือนและการประยุกต์ใช้ในชุมชน อันได้แก่ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ควรกำหนดเป็นแผนการพัฒนาชุมชนบ้านคลองฝรั่งดังต่อไปนี้

ด้านการพัฒนาความรู้ เนื่องจากในการประกอบอาชีพของภาคครัวเรือนมีปัญหาที่สำคัญ คือ การขาดความรู้ในการเพิ่มผลผลิต หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลหรือพัฒนาชุมชนประจำอำเภอ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเข้าไปให้ความรู้ หรือช่วยจัดหาแหล่งความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตให้กับภาคครัวเรือนเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนบ้านคลองฝรั่ง

ด้านการมีส่วนร่วม ความมุ่งมั่น และเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน จากผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ ผู้ใหญ่บ้าน จะช่วยกระตุ้นและสร้างความตระหนักให้ทุกคนในชุมชนเข้าใจถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของชุมชน ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชนพร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ด้านการสร้างเครือข่าย การสร้างจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีในการนำหลักความพอเพียง มาใช้ ด้วยการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลหรือบอกต่อกันในครอบครัว โรงเรียน ชุมชน อย่างต่อเนื่องจะเป็นพลังผลักดันให้ ทุกกลุ่มอายุ ทุกอาชีพ ทุกระดับ

การศึกษา ได้มีโอกาสเข้าใจถึงการนำหลักความพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาชุมชน เกิดเป็นเครือข่ายในชุมชน และเครือข่ายในชุมชนใกล้เคียงต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ละเอียดและเจาะลึกมากขึ้น เช่นทางด้านคุณธรรม เป็นต้น

3.2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.3 ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละท้องถิ่นที่มีลักษณะที่ต่างกัน ได้แก่ ลักษณะที่แตกต่างกันในการมีส่วนร่วมของชุมชน อาชีพที่แตกต่างกัน เป็นต้น

